

Körschema, modul 11B Fosforstrategi

Körschemat är framtaget utifrån de grupparbeten som hölls på Greppa Naringens rådgivarkurs *Fosfor i fokus* i Uppsala den 1-2 februari 2017.

Förberedelser innan gårdsbesöket

- › Läs på om gården så du känner dig förberedd.
- › Ta reda på den information som finns om gården i Greppas administrativa system GNW-adm, såsom gårdsbeskrivning, rådgivningsplan, utförda rådgivningsmoduler och växt-näringsbalanser.
- › Läs igenom brev från tidigare rådgivningar.
- › Titta hur fosforbalansen har sett ut i de växtnäringsbalanser som har gjorts på gården.
- › Gå in på vattenkartan i VISS, <https://viss.lansstyrelsen.se/>, för att ta reda på inom vilket avrinningsområde gården ligger och vilken fosforstatus det är i närliggande vattendrag.
- › Undersök om det går att ta reda på fosforkällorna från ett specifikt vattendrag. Hör eventuellt efter med kommunen eller länsstyrelsen om det finns aktuella provtagningar. Enskilda avlopp har prioriterats i många kommuner. En fråga som ofta återkommer vid fosforrådgivningen är hur stor del av fosforproblematiken som lantbruket står för.
- › Förbered underlagsmaterial att ta med, såsom kokbok, köksbordsmaterial, praktiska råd och checklista för fosforförluster samt förslag på motåtgärder.
- › Ta fram kartor över gården (topografisk karta, blockkarta från SAM-ansökan, eller utdrag från VISS).
- › Om stallgödsel används på gården - ta reda på om lantbrukaren har någon gödselanalys. Ta med gödselburkar ut vid gårdsbesöket om det inte finns någon aktuell gödselanalys.
- › Ta reda på om det finns en aktuell markkarta (ej äldre än 10 år). Ta eventuellt med information om markkartering.

Vid gårdsbesöket

- › Börja med att bekanta dig med lantbrukaren genom att stämma av så att gårdsbeskrivningen fortfarande är aktuell och låta lantbrukaren presentera sig. Avsätt tid för den sociala delen då det är en förutsättning för att bygga upp ett förtroende för dig som rådgivare.
- › Anpassa bakgrundsinformation om fosfor utifrån lantbrukarens kunskapsläge. Bra underlagsmaterial finns i köksbordsmaterialet.
- › Visa exempelbilder på situationer där det är risk för fosforläckage.
- › Utvärdera eventuell markkarta och lägg in gödslingsstrategin för fosfor i VERA. Ta vid behov även fram ett förslag på ändrad gödslingsstrategi för att förbättra utnyttjandet av fosfor.
- › Att ha kartor som underlagsmaterial gör diskussionen mer konkret trots att man sitter inomhus. Det gör det lättare att koppla ihop teorin med praktiken.

- › Gå igenom vilka risksituationer för fosforförluster som finns på gården. Försök identifiera så kallade hot spots genom att gå igenom Checklistan för fosforförluster samt förslag på motåtgärder.
- › Diskutera relevanta åtgärder för de riskområden ni har konstaterat. Ta gärna hjälp av Checklistan för fosforförluster samt förslag på motåtgärder.
- › Informera om möjligheten till finansiering av åtgärder via miljöstödet.
- › Genomgång av CropSAT och den digitala lerhaltskartan på www.markdata.se kan vara ett alternativ på gårdar med högre kunskapsnivå.
- › Rekommendera markkartering och gödselanalyser vid behov.
- › Motivera till att anlägga skyddszoner genom att lyfta alla dess mervärden. Förutom minskad risk för fosforförluster kan skyddszonerna utnyttjas som körvägar och skapa förutsättningar för ökad biologisk mångfald.
- › Motivera åtgärder med både miljö, klimat och ekonomi – det är viktigt att försöka illustrera hur mycket man tjänar på att göra en åtgärd!
- › Ha grödan i fokus i de diskussioner du för. En hög bördighet minskar risken för fosforförluster och ger högre avkastning och bättre fosforutnyttjande. Det gör att både miljön och lantbrukarens ekonomi tjänar på detta. Att markavvattningen fungerar och att markstrukturen är god är viktiga mål.
- › Det finns ett visst motstånd mot att göra förbättringar av diken och dränering och även kalkning på jordbruksmark som är arrenderad. Det finns dock mycket att vinna på att uppmuntra till en diskussion mellan markägaren och arrendatorn. En tänkbar lösning är att lantbrukaren gör insatsen, men att man bestämmer en avskrivningstid. Om lantbrukaren lämnar arrendet innan investeringen är avskriven får markägaren betala mellan-skillnaden.
- › Ställ sokratiska frågor, det vill säga öppna frågor som hjälper lantbrukaren att tänka själv och komma fram till vad som ska göras.
- › Peka på möjligheter i stället för problem.
- › Det är viktigt att lantbrukaren förstår syftet med en åtgärd för att bli motiverad till att genomföra den.
- › Ha gärna med kamera eller telefon som det går att ta kort med. Ta kort ute i fält, på markkartor eller andra dokument som kan vara bra att ta med i rådgivningsbrevet.
- › Gör korta anteckningar vid besöket och skriv rent efteråt.
- › För att hålla tidsramen är det bra att avsluta rådgivningsbesöket med gårdsvandringen.

Efterarbete

- › Kom ihåg att efterarbetet ofta tar mer tid än vad man tror.
- › Ett tips är att diktera eller läsa in en liten minnesanteckning när man åker från gården, t.ex. på telefonen.
- › De viktigaste punkterna ska stå först i rådgivningsbrevet, gärna kortfattat och i punktform.
- › I rådgivningsbrevet eller vid uppföljningskontakten finns det möjlighet att komplettera med något tips eller idé som man har glömt att förmedla vid gårdsbesöket.
- › Bilder från gården gör rådgivningsbrevet mer intressant för lantbrukaren.
- › Avsluta med att uppdatera rådgivningsplanen.
- › Våga formulera de verkliga problemen! Var pedagogisk men rak i din kommunikation.
- › Försök att koppla åtgärderna till lantbrukets ekonomi.

- › Om lantbrukaren redan gör allt rätt – ge beröm, men försök även att hitta någon utmaning.
- › Återkoppla till lantbrukaren inom någon vecka efter rådgivningsbesöket. Lantbrukaren blir då påmind om besöket och får möjlighet att ställa eventuella följdfrågor och rådgivaren kan få möjlighet att höra om råden ser ut att omsättas i praktiken.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden